

„Járd ki lábam, járd ki most...”

Táncház módszerrel a helyi közösségek megerősítéséért

A vasvári táncház története nem csak a vasváriaknak és a kistérség 22 falujának fontos. Az eddigi történetek és szerves folyamatok bizonyítják, hogy tudatos szakmai eltökéltséggel a gyökereket megkeresve, a hagyományok újragondolásával fel lehet építeni azokat a közösségi alkalmakat, amelyek az örök emberi kulturális értékeket jelenítik meg – a résztvevők által megkínálódva és megszerezve újra és újra – minden nemzedéknek.

A programot gondozó Nagy Gáspár Kulturális Központ a kialakult struktúra alapján végzi a tevékenységét. Az intézmény a városon túl a térség meghatározó szellemi műhelyeként is működik, s némely tevékenysége messze túlmutat a térségen is. Többek között e-Tanácsadó hálózatot tart fent, komoly hatást gyakorol a Nyugat-dunántúli színháztársra, hagyományörző tevékenységet folytat, zenei rendezvényeket szervez a térségben, szervezője a Közkincs Kerekasztalnak a Vasi-Hegyháton, felkarolja az amatőr művészeti folyamatokat a térségben, pályázati tanácsadással és szakmai segítséggel is foglalkozik. A város kultikus helyén helyreállított, modern technikával ellátott szabadtéri színpad olyan újabb és újabb lehetőségekre ösztönöz, mint a szabadtéri kiállítások, éjszakai koncertek, filmvetítések szervezése, falvak bemutatkozása. A kulturális központ szellemi, kulturális termékeket hoz létre, illetve

kezdemenyezi ezek létrejöttét és terjesztését. Szerteágazó tevékenysége behálózza a város és a térség egészét. A Nagy Gáspár Kulturális Központ szakmai munkájában mindig hangsúlyos volt a lokális közösségek, a helyi cselekvések megerősítése. Az intézmény szakmai hitvallása, hogy az értékek állandó újrafogalmazása csakis erős közösségekben, a helyi hagyományokra és a helyi cselekvésekre épülve történhet meg. Vasvár a Kultúra Magyar Városa cím birtokosa. A cím odaítélésekor hangsúlyos volt az intézmény innovatív, jó szakmai színvonalú tevékenysége is. A kulturális központ épületét 2006-ban adták át. Az új közösségi színtér európai színvonalú építészeti elemeinek esztétikuma, a sokrétű közösségi és művelődési igényeket kielégítő terek funkcionálása, s a szakmai tevékenységek összehangolásának köszönhetően emblematis közössi színtér alakult ki. Az intézmény a Hegyhát szülötte, Nagy Gáspár Kossuth-díjas költő nevét vette fel. Az intézmény ismét sikerrel pályázott a Minősített Közművelődési Intézmény címre. A közösségfejlesztéshez tudatosan kialakított rendezvények kapcsolódnak. A kis és nagy rendezvényeket általában egy-egy erős közösség indukálta, vagyis szervesen fejlődve jutottak el a rendezvények a fesztiválminősítésig is. Térségi, regionális, országos és nemzetközi kapcsolatok révén alakítja a tevékenységét. Állandó színházi,

zenei programokkal, havonta változó más-más kiállításokkal, térségi és országos szakmai rendezvényekkel, nyitottan végzi a munkáját.

Országos és nemzetközi viszonylatban is nívós eseményei a Költő Hazatér Találkozó Nagy Gáspár emlékére, a Weöres Sándor Regionális Színháztárs Fesztivál, a Vasvári Nemzetközi Színháztárs Fesztivál, a Golghelóghi avagy Nagymákfai Napok, a Rétes Fesztivál, a Hegyháti Nyár, a Hegyháti Toborzó és a „Zenét a templomokba” sorozat.

Tánc, a közös nyelv

Az intézmény számos programjához hasonlóan a „Járd ki lábam, járd ki most...” elnevezésű újabb projekt is közösségi akarat eredményeként indult el.

Évtizedek hajszálygyökereibe kapaszkodva kezdte meg a működést a vasvári táncház 2015 kora tavaszán. A hagyományos értékeket – közössi, összetartozás, tisztelet, nemzedékek együtt, közös cselekvés, a város egészére való hatás – felvállalva és a modern 21. századi lehetőségeket kihasználva integráló erőként jelent meg az elmúlt hónapokban. A táncház a különböző élethelyzetű emberek találkozási helye lett, ahol a társadalmi státuszoktól függetlenül minden résztvevő egyenrangú a táncban. A közös nyelv megvan, és ez az élet egészére jótékonyan hat ki.

Fülemülék és Kármentők

A hatvanas években Vasváron még élt az előző évtizedek népi életmódban gyökerező értékeinek megjelenési formájaként a néptánc. Csoportokban és szórakozási alkalmakkor egyaránt művelték az emberek. Az életmódváltással azonban lassan elhagyták ezeket az értékeket, és nem lett helyettük olyan új, valódi érték, amely szervesen fejlődött volna ki. A rendszerváltás után gyermek népdal csoport – a *Fülemüle Népdalkör* – kezdte meg működését a Nagy Gáspár Kulturális Központ inspirációjára. Erjesztő erőként ez hatással volt a felnőtt, idősebb korosztályra is. Az *Őszirozsza Népdalkör* a nyugdíjas korosztályt ölelte és öleli fel, a fiatal felnőttek pedig a *Kalinkó Népdalkört* alakították meg. A népdalos kezdeményezések folyamánként éves rendszerességgel megjelentek a népdalos fesztiválok, és a kialakult népdalos élet hatással volt a nyáron rendezett rendezvényeken szereplő folklór csoportok meghívására is. A milleneumi készülődés újabb lökést adott a népi hagyományok felélesztésének: az iskolában néptánc-csoport működött, megalakult a helyi zenészekből álló *Kármentő népzenei együttes*. Népi mesemondást folytattott több közösség és gyermek. A népi színjátás is lábra kapott, és lelkes helyi művelői a vasvári búcsú hagyományokra építve színre vitték a „Hol vagy csillagom” c. darabot. Év végén szilveszterkor a Magyar Szilveszteri Bálokat rendezték meg. A nagymákfai civil és intézményi kezdeményezésekben beérték a népi hagyományok megjelenítésére irányuló törekvések. A Muzsikás együttes évente vissza-

térően adott előadásokat, ahol a város népdalosaival, zenészeivel együtt léptek fel. Megtanulták a résztvevők, hogy a néphagyomány nem múzeumi elemként pitykegomb, hanem szerves fejlődés eredményeként a mindennapok valóságába építhetően segíti az emberi létezésünket és az egymással való közös nevező megtalálását.

2014-15 fordulójára megérett a helyzet a városban és a térségben arra, hogy közös erővel rendszeres táncházakat szervezzenek.

Az első lépések

A kezdeményezés bevezetésének szervezési munkái 2015 januárjától a tavasz végéig tartottak.

Az első találkozóra a tűzoltók, az általános iskola az óvoda segítségével a program szervezői 20 névre küldtek személyre szóló meghívót 2015. március 26-án estére. Az időpont Húsvét előtti szombatra esett, így az ünnep is természetes módon jelent meg a programban: a Bárány Fesztiválhoz kapcsolódott a rendezvény. A szervezők a

jelenlévőkkel ismertették az elképzelést, hogy legalább hat alkalommal az év folyamán táncházat szeretnének rendezni, s kérték az érdeklődőket, hogy hozzák el az alkalmakra az ismerőseiket is. A hír szájról-szájra való terjedésének itt nagy jelentősége volt. A zenét a helyi kötődésű Kákics együttes adta. Áprilisban és májusban történt még egy-egy rendezvény az intézményben, és a tavaszi kezdő sorozatot egy szabadtéri (Vasvári Szentkút) táncház zárta le. A mag kialakult és a további folytatást várta.

Folytatni kell!

A nyár elejére lezárult az a szakasz, mely után biztonsággal ki lehetett jelenteni: ősszel folytatni kell. Kialakult a 10-15 főnyi törzsközönség. Belekóstoltak a felnőttek és a kisgyermekes családok a tánc adta közös együttlét örömeibe. Megismerték, hogy a tánc fizikai teljesítmény és alkotás is egyben. Háttérből óvatosan animálva folyt a szervezés, ezáltal a résztvevők rövid idő alatt elsajátították a közös munka nyelvét. Mindenkinek dolga volt. A zenész zenélt, a résztvevők közül páran a kisgyermekes figyelmét kötötték le különféle játékokkal és kézműves foglalkozásokkal. Mások hozták a süteményt, a harapnivalót és innivalót a rendezvényre. Nem volt pontos kezdés, és bármikor az este folyamán be lehetett kapcsolódni. Általában 18.00 órától 23.00 óráig tartottak a táncházak.

Az őszi találkozásokat szeptembertől karácsonyig négy alkalommal tervezték megrendezni, de a nagy igény miatt ötször került sor a táncházra. A Hegyháti Toborzóra és a „Vas

megyében születtem” rendezvényre rákapcsolódtak a táncházak, és egyben ezek fejlődésére kifejezetten jótékony hatást gyakoroltak. Kemencét kerítették az intézmény elé, és népi eledelként a táncház alatt úritököt sütöttek mindenki örömeire. Decemberben betlehemezés is része volt a programnak.

Az első év eredményeként stabilizálódott a táncházak „mag” 20-25 főre. Minden alkalommal új emberek, családok jelentek meg. A program iránt az idősebb korosztály tagjai is érdeklődni kezdtek, akik poharazgattak és nézték a táncolókat. Újabb és újabb ötletek születtek, hogy miként lehetne további elemeket bevonni a pénteki találkozókba. Megszokták a háromhetenkénti péntek esti találkozókhoz. Tervezik a dődöllekészítést, a vajköpülés bemutatását, és természetesen a kézműves foglalkozásokat az estén. A vidék is ízelítőt kapott: a térség 22 faluját mozgósító Hegyháti Toborzón, és a megyei vonzerővel rendelkező „Vas megyében születtem” találkozón az esti együttlétek táncházzal végződtek.

Hagyomány született

2016 januárjában a táncház újraindult és folytatta a természetes utat. A Nemzeti Kulturális Alap Népművészeti Kollégiumának támogatása termékeny talajra hullott: híre ment a táncháznak, fiatalok hozzák ismerőseiket távolabbi településekről is. A modern technika egyre nagyobb szerepet kapott: szokássá vált, hogy a közösségi oldalakon a résztvevők egymást értesítik az újabb alkalmakról, ismerőseiknek ajánlják a programot. A helyi újság rendszeresen

tudósít. A Nagy Gáspár Kulturális Központ honlapján folyamatosan frissülő fotógaléria érhető el. Egyik alkalommal, míg a zenészek fújtak egyet, és a táncolók a hozott és készített étel-italt kóstolták, a résztvevők egy filmrészletet láthattak Zsigmond Dezső „Boszorkánykör” című filmjéből. A filmrészlet egy erdélyi táncházba kalauzolta a helyieket – érdekesség, hogy a film főszereplője a Vasváron sokak által ismert Trill Zsolt, így hozzáadott értéke lett ezáltal a táncháznak. De továbbgondolva az elidegenedett modern állapotokat a szervezők egy olyan táncházat is terveznek, ahol egyáltalán nem lesz technika. A Hegyhátszentpéteri Tájházban és a Nagymákfai Csűrben a táncház résztvevői időutazáson vehetnek részt, hogy még hitelesebb legyen a 21. század eleji hagyományörző együttlét.

A 2015 márciusától 2016. május végéig tartó sorozat révén számos eredményt és változást mondhat magának Vasvár.

Megnyíltak és őszintén megszólaltak az emberek. Olyan atmoszféra alakult ki, hogy immár helye van az őszinte beszélgetéseknek. A tizenöt találkozó alatt kialakult a rendszer, miszerint általában pénteki napokon és három hetenként gyűltek össze a táncházak. Az összes résztvevő száma – azokkal számolva, akik legalább egyszer megfordultak a programon – 120 fő. A „mag” – akik legalább 6 alkalommal részt vettek – 25 főnyi. Az eltelt idő alatt három zenész csapat és három tánctanárr működött közre.

A résztvevőknek és az újonnan bekapcsolódóknak pontos menetrend állt rendelkezésre.

I.15. Kézműves foglalkozások zajlottak a kisgyermek részére. A tánc közbeni pihenéskor népi ételeket kóstoltak a résztvevők.

II.05. Erdélyben játszódó kisfilm egy kocsmai táncjelenetből vetítettek le egy részletet a táncház vendégeinek a szervezők, így az szervesen kapcsolódott az itt zajló folyamatokhoz. Ráadásul a szereplője – Trill Zsolt – a helyiek számára jól ismert beregszászi színész volt. A különféle művészeti ágakat hoztuk közelebb egymáshoz, ami a táncot szolgálta.

II.26. „Mint régen...” – A modern kulturális központban nem volt áram ezen este. Minden úgy szerveződött, hogy a táncház ehhez igazodjék. A résztvevők gondoskodtak petróleumlámpáról és gyertyáról, kemencéről és tűzhelyről. Készültek a tűzgyújtásra és az ételkészítésre. A zenészek a citerán, hegedűn, cimbalmon a halványabb világítás mellett játszottak. Nem volt mobiltelefon és internet. Érdekes volt megtapasztalni a ma emberének, hogy miként viselkedik ilyen helyzetekben.

III.19. Bárány Fesztivál. Egész napos rendezvény záró eseménye a táncház az intézmény közelében lévő épületben. A program célja volt, hogy idegeneket is bekapcsoljon. A Boglya együttes volt a zenészcsapat.

IV.8. A rendezvény alatt vasi dődöllet készítek az idősebb asszonyok. A vendégek Kámból, Nádasdról és Rum községekből érkeztek.

IV.29. „A költő hazatér” rendezvény előestéjén a versmondó rendezvényre érkező vendégek bekapcsolódtak a tánctanulásba. A helyi „Húzdrá” Banda szolgáltatta a talpalávalót. Az ő fejlődésük már a táncháznak köszönhető.

V.20. Fotóvetítés foglalta össze az eddigi 15 találkozó eseményeit, emlékeit. Nagy élmény volt a résztvevőknek viszontlátni magukat a botladozó és egyre fejlődő táncokban. Megterveztek a folytatást.

Mit hoz a jövő?

Milyen lehetőségek rejlenek még a táncházak alkalmában? Ízelítőtül álljon itt közülük néhány.

A távlati tervek között szerepel, hogy a helyi gasztronómiában rend-

szeressé váljanak a közös ételkészítések: ezek során olyan fogások kerülnek az asztalra, amelyek az egészséges táplálkozási szokásokat erősítik, ugyanakkor kapcsolatban állnak a hagyományos népi ételekkel. A témában a térség szülöttének, Kardos Lászlónak – kinek nevét iskola viseli – értékes kutatásai állnak rendelkezésre. Így kapcsolódhat egymáshoz tánc és néprajz.

A kézműves foglalkozások tovább bővíülhetnek. Nagymamák és nagypapák a táncest alatt szönek és kosarat fonnak, és egyéb tevékenységet folytatnak. A közös foglalkozások alatt erősödik a nemzedékek közötti természetes kapcsolat. A férfiak idősebb nemzedéke a borászati ismereteit bővítheti az egymásnak és a résztvevőknek szervezett borkóstolón. Újabb zenész formációk jelenhetnek meg. Szomszéd és távolabbi falvak hajdani zenészei, citerásai csatlakozhatnak a programhoz. Népdalok, mesék, találós kérdések, anekdoták és a keletkező újabb és újabb történetek szólalhatnak meg az esteken. A tánc háznak idővel hatása lehet az óvodára – általa elérve a kisgyermekes családok szélesebb körét – és szervezett formában oktathatnak néptáncot, népdalt. Művészeti iskolában is kezdeményezzük a tanítást.

Az általános iskolában létező, de egyelőre lappangó akarata van néptánc csoport megalakítására. E törekvések abba az irányba mutatnak, hogy térségi szinten a 22 falu összefogásával egy területi néptánc csoport kezdheti meg a működését egy-két éven belül. A területi összefogást nagyon hangsúlyozzuk e téren is. A működő Kulturális Közkincs Kerekasztalok eddig is segítettek és továbbra is erősíteni fogják a tánc házi lehetőségeket. A megyében és a közeli kistérségben működő tánc házak (Szombathely, Celldömölk, Répcelak, Nádasd) aktív, egymásra figyelő hálózata alakulhat ki.

A május végéig zajlott sorozatot követő nyári szünet – mely során lesz néptánc tábor és esténként tánc ház Nagymáxfán – után szeptembertől ismét folytatódik a sorozat. Reális esély van arra, hogy a 2016. év végén egy közös tánc házas bállal záruljon az év, ahol a tágabban vett városi és térségi közösség is részese lesz a régi-új együtt létnek.

„Járd ki lábam, járd ki most...” aztán holnap is.

Részlet a 2015. májusi Vasvári Újságból

„...Vasváron több évtizedes, többszöri kezdeményezés után már két tánc házi találkozás volt (mire ez megjelenik, túl leszünk a harmadikon?) március-áprilisban. A zenét az egyre jobban Vasvárhoz-Máxfákhoz kötődő Kákics adta. Hétköznapi csoda zajlott le. Miért? Azért, mert a csaknem 4 óras együtt létben ott voltak az elmúlt évek táncos kezdeményezői, a szilveszteri magyar bálók, a néptáncos és népdalos találkozók, a Hegyháti Napok Folklór táncosai és sok-sok minden. Apáink, nagypapáink és az ő ősök mozdulatai jelentek meg a táncosokban. A helyi és az egész nemzet értékei megvillantak olyan szerves egységben, ami valaha természetes volt, de ma Csoda. De olyan csoda, amit saját magunk hozhatunk vissza. Már maga a szervezés sem úgy történik, hogy ettől – eddig tart, hanem bármikor bejöhét az érdeklődő. Bármikor elmehet. Nézheti a táncot, hallgathatja a zenét. Táncolhat is ha akar. Nem baj, ha nem tanulta a táncot, itt észrevétlenül megtanulja, a vérebe ivódik. Beszélgethet is, ha akar, mert ez a zene ezt is lehetővé teszi. A zenész és táncos együtt van, nem egyik a másik kiszolgálója. Nem szolgáltatás nyújtása történik, hanem közösségi együtt lét. Itt színház is van, mert minden egyes ember bekapcsolódása a táncba egy látvány is, ahogy bemerészkedik, – először csak figyel, aztán mozog a ritmusra, majd már ott táncol körben a többiekkel, mintha mindig ezt tette volna. A gyerekek is próbálgatják és utánozzák a felnőtteket. Az idősebbek megálltak az ajtóban és figyeltek, de így már ők is részeseivé váltak... Minek is??? A csodának, hogy együtt vagyunk egy tevékenységben, ami ősi és mégis minden alkalommal újra is teremtjük. Ami volt azt újra teremtjük, mert ez a kultúra. Nem valaminek a csupán befogadása, hanem a saját közösségemben a régi újra dolgozása. A gyermekek rajzolnak és kézműveskednek, meg fogócskáznak, meg csocsóznak, miközben mások táncolnak és zenélnek és pálinkát kostólnak és senki nem zavarja a másikat. senkire nem kell rászólni, hogy viselkedjen, mert mindenki tanul és tanít is. Aztán persze az italon kívül volt, aki kenyert hozott, a másik zsírt, aztán valaki hazament a hagymáért és a piros aranyért. A megfelelő csuporban volt a zsír, mert azt sem mindegy, hogy milyen eszközökből kerül ki a kenyér. A báránysztyárvára hozott erdélyi juhtúróból készült a puliszka, amit hamar megemésztettek az éhes táncosok. Közben ez fantasztikus sport teljesítmény is. Órákon át táncolni egy tánc házban az kérem, messze felér több órányi kondi terem edzésével... Az öltözködésben is hatnak egymásra a résztvevők. Generációk együtt. A dolog szervezi önmagát. (Persze fontosak az élesztő és kovász emberek, de ezek is vannak). Aztán bejönnek a Molnár József előadása után a résztvevők, és a legtermészetesebb dolog, hogy a helyben lakó államtitkár, nem ebben a minőségben van jelen, hanem érdeklődőként és zenésztársként, aki tanul a látottakból és hallottakból. Mindeközben, kedves vasváriak, beszélgetni lehet. Bizony, BESZÉLGETNI...”

GERGYE REZSŐ a vasvári Nagy Gáspár Kulturális Központ népművelője (közösségfejlesztő, animátor, menedzser, stb.). Vallja, hogy egy kisvárosi közművelődési intézményben dolgozó népművelőnek vezetői státusztól függetlenül is „vezetőnek” kell lennie, abban az értelemben, hogy példaadó munkájával és viselkedésével vezetnie kell az intézmény használóit és hatnia kell azon kívülre is.